

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ เป็นการศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพของครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท เขตการศึกษา 8 โดยผู้วิจัยนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร
2. การนำหลักสูตรไปใช้
3. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
4. หลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ
5. โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ต่างๆ กัน ที่สำคัญ เช่น

สมิทร คุณานุกร (2523:20) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ภิญโญ สาร (2516:279) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือ โครงการการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเตรียมนักเรียน เยาวชนของชาติ ให้เป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม

สำหรับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ระบุว่า หลักสูตรคือ ข้อกำหนดแผนการเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ

Hilda Taba (1962:10) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือวิธีการเตรียม
เยาวชนให้มีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นสมาชิกที่สามารถสร้างผลผลิตให้แก่สังคม

Saylor and Alexander (1959:4) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรหมายถึง
บรรดาความหมายทั้งหมดของโรงเรียนในการที่จะก่อให้เกิดผลการเรียนที่โรงเรียนพึงปรารถนา
ทั้งสถานการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน ส่วน Neayley and Evans (1967:2) กล่าวว่า
หลักสูตรคือประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้วางไว้และจัดให้โดยโรงเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้บรรลุ
เป้าหมายที่กำหนดไว้ตามความสามารถของนักเรียน และทำนองเดียวกัน Glan Hass (1977:
5) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่ผู้เรียนจะได้รับจากโปรแกรมการศึกษา

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่านักการศึกษาของไทยและ
ต่างประเทศ จะกล่าวถึงหลักสูตรในแง่ของวิธีการ กระบวนการ หรือประสบการณ์ต่าง ๆ อัน
เป็นนโยบายกลางของประเทศ ที่จะนำมาจัดเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นไป
ตามความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาของประเทศนั้นๆ

การนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตร เปรียบเหมือนแผนยุทธศาสตร์ของการศึกษาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ
การนำหลักสูตรไปใช้จะเกี่ยวข้องกับทั้งครูผู้สอนและผู้บริหาร ซึ่งถือว่าการสอนเป็นหัวใจของ
การนำหลักสูตรไปใช้ อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
นั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีความชำนาญในการ
ใช้หลักสูตร สุมิตร คุณานกร (2523:131-132) กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ว่า เป็นการ
รวมกิจกรรม 3 ประเภทคือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่างๆ ภาย
ในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย และการสอนของครูเข้าด้วยกัน โดยได้อธิบาย
รายละเอียดของกิจกรรมทั้ง 3 ประเภทไว้ดังนี้

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โดยทั่วไปแล้ว หลักสูตรระดับชาติจะกำหนด
ความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่สอน และการประเมินผลไว้อย่างกว้างๆ มีลักษณะยืดหยุ่นได้ เพื่อ
สะดวกต่อการนำไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพท้องถิ่นหรือของโรงเรียน ดังนั้นครูจึงไม่สามารถที่จะ
นำหลักสูตรไปสอนได้ หากยังไม่มีมีการคัดแปลงให้เหมาะกับนักเรียนของตน การแปลงหลักสูตร

ไปสู่การสอนหมายถึง การตีความ และการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ในเรื่องกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรนั้น ยกตัวอย่างได้ดังนี้ ถ้าหลักสูตรกำหนดเนื้อหาไว้ว่า "งานเกษตรที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในชุมชนหรือท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่" ผู้นำหลักสูตรไปใช้ต้องกำหนดเอาเองว่าจะให้นักเรียนได้เรียนเกี่ยวกับงานเกษตรในเรื่องอะไรบ้าง จึงจะเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในชุมชนหรือท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ เนื่องจากในเนื้อหาของหลักสูตรไม่อาจกำหนดลงไปอย่างชัดเจน เพราะผู้สร้างหลักสูตรไม่อาจประมวลรายละเอียดของสภาพชุมชนทุกแห่งลงไปหลักสูตรระดับชาติได้

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่างๆ เพื่อการใช้หลักสูตร การที่หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลายๆ ด้านมาเสริม ทั้งนี้เพราะการนำหลักสูตรไปปฏิบัตินั้นเกิดขึ้นที่โรงเรียน ผู้บริหารควรสำรวจปัจจัยและสภาพต่างๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงขนาดห้องเรียน และจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุอุปกรณ์การสอนต่างๆ ต้องมีให้พร้อม การจัดการการสอน การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมหรือสกัดกั้นการปฏิบัติงานของครูตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

3. การสอนของครู ครูเป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุดของการนำหลักสูตรไปใช้ การเอาใจใส่ต่อการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม ฯลฯ เหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ชะตาของหลักสูตรทั้งสิ้น ผู้บริหารมีหน้าที่คอยให้ความรู้ ให้ความสะดวก ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ครู เพื่อให้การสอนของครู และการเรียนของเด็กบังเกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร บทบาทของผู้บริหารในการนำหลักสูตรไปใช้คือ การบริหารงานวิชาการนั่นเอง

สังค อุทรานันท์ (2527:273-275) ได้กล่าวถึงบทบาทของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรว่า บุคคลในตำแหน่งหน้าที่นั้นๆ ควรมีบทบาทในการใช้หลักสูตรในลักษณะใดบ้าง ดังนี้

1. นักวิชาการ ซึ่งได้แก่ ศึกษาพิเศษ หรือนักวิชาการที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร มีบทบาทในการส่งเสริมการใช้หลักสูตร

1.1 ช่วยพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและดำเนินการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

1.2 ทำการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในหน่วยงานที่ใช้หลักสูตร

1.3 ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินการใช้หลักสูตรโดยให้บริการวัสดุหลักสูตร และให้กำลังใจแก่ผู้นำหลักสูตรไปใช้

2. ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร
ดังนี้

2.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อย่างชัดเจน

2.2 ให้บริการวัสดุหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนชนิดต่างๆ แก่ครู

2.3 ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.4 กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น จัดการอบรมหรือจัดประชุมสัมมนา เป็นต้น

2.5 ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ที่ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่ครูคนอื่น ๆ

3. ครูผู้สอน ครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงมีส่วนที่จะช่วยสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพได้ดังนี้

3.1 ทำการศึกษาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองใช้อย่างชัดเจน

3.2 ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น

3.3 ทำการสอนให้ถูกต้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่

3.4 พยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสม หรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการใช้หลักสูตรที่ตนเองเป็นผู้ใช้

4. บุคลากรอื่นๆ ภายในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ บรรณารักษ์ นักเทคโนโลยีทางการศึกษา นักวัดผล นักแนะแนว ฯลฯ ต่างก็มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรในสิ่งต่อไปนี้

4.1 ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างเต็มที่

4.2 ให้ความช่วยเหลือ หรือให้บริการแก่ครูผู้ที่ใช้หลักสูตรอย่างเต็มที่

ถ้าหากบุคลากรทุกฝ่ายที่กล่าวมาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์ ก็พอเป็นที่
คาดการณ์ได้ว่า การใช้หลักสูตรจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีปัญหาน้อยที่สุด อันจะช่วยให้
การนำหลักสูตรไปใช้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523:184-191) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ต้องดำเนินการ
ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. การเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร

ครูหรือผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตร
และการสอนครั้งนี้มีเป้าประสงค์ที่แท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจ
ของผู้เรียนและชุมชนเพียงไร การนำหลักสูตรมาปรับใช้ขึ้น ทางโรงเรียนต้องมีความพร้อมต่อ
การเปลี่ยนแปลงเพียงใด วัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่างๆ จะจัดหาได้อย่างไร และ
โดยวิธีใด งบประมาณ อาคารสถานที่ที่มีเพียงพอหรือไม่ การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการ
ใช้หลักสูตรจะทำโดยวิธีใดจึงจะเข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง การนำหลักสูตรไปใช้แม้ว่าตัว
หลักสูตรจะพัฒนาขึ้นมาทีละขั้นทีละตอน ถ้าการใช้หลักสูตรขาดความเข้าใจและความไม่พร้อม
การพัฒนาหลักสูตรไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้ว่าจะประสบผลสำเร็จได้ยาก

2. การจัดเตรียมอบรมครูเพื่อการใช้หลักสูตร

การจัดอบรมในรูปของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ครูได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหา
ของหลักสูตร และจะนำไปปรับใช้ได้อย่างไร โดยการสร้างกำหนดการสอน ประมวลการสอน
การเลือก และจัดประสบการณ์การเรียนรู้

3. การจัดครูเข้าสอน

การจัดครูเข้าสอน ควรคำนึงถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยยึดจุดมุ่งหมาย
ของหลักสูตรเป็นหลัก พยายามจัดประสบการณ์ให้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นสำคัญ

4. การจัดการการสอน

หลักของการจัดการการสอนจะต้องคำนึงถึง การเรียนรู้วิชาต่างๆ ไม่ควรใช้
เวลาเท่าๆ กัน ระวังความยากง่ายของการเรียนรู้ย่อมแตกต่างกัน นอกจากนี้ช่วงการเรียนรู้
เป็นไปเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน และเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน การใช้
อาคารสถานที่ ห้องเรียน โรงฝึกงาน ห้องทดลองจะต้องมีการใช้ตลอดเวลาจึงจะถือว่าการใช้
อาคารสถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน

การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู เอกสาร และสื่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจัดทำ แผนการสอนจะช่วยให้ครูเห็นแนวทางชัดเจนยิ่งขึ้นว่าจะสอนอย่างไร จะเลือกกิจกรรมและประสบการณ์อย่างใด การจัดทำสื่อการเรียนอาจจะร่วมกันทำ เป็นการประหยัดแรงงานและงบประมาณ ที่สำคัญที่สุดผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และตรงกับความต้องการของชุมชน

6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร เป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องช่วยประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์จะช่วยให้ได้มาก

7. การจัดสภาพแวดล้อมและการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนเป็นสิ่งสำคัญและจะต้องคำนึงถึง เพราะการเรียนรู้ของเด็กไม่ได้เกิดขึ้นอยู่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ การบริการด้านวิชาการแก่ครูก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจจะจัดทำโดยส่งไปศึกษาระยะสั้นในเรื่องที่กำลังปฏิบัติอยู่เพื่อ เสริมความเข้าใจให้ที่คณะอันกว้างขวางมากขึ้น การไปร่วมประชุมสัมมนาการศึกษา การเชิญวิทยากรมาสาธิต การส่งเสริมผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน ได้มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ซึ่งกันและกัน เป็นต้น

8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร

จะต้องจัดทำเป็นขั้นตอน ถ้าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจน การประเมินผลเพื่อปรับปรุงก็จะทำได้ง่าย และตรงจุดว่า การปรับปรุงควรจะเริ่มที่จุดใดบ้าง

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประการคือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ คือ การทำแผนการสอนและการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

2. การจัดปัจจัยและสภาพต่างๆ เพื่อการใช้หลักสูตรประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ คือ การเตรียมบุคลากร สื่อการเรียนการสอน และสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติ

3. การจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ คือ กิจกรรมการเรียน การสอน กิจกรรมเสริมการเรียนการสอน เทคนิคและวิธีสอน และการวัดและประเมินผลการเรียน

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มีหลักการคือ เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จะ จัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้ โดยมีจุดหมาย 4 ด้านคือ

1. คุณสมบัติที่ต้องการเน้น เช่น พึ่งตนเองได้ มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น
2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น มีสุขนิสัยส่วนตัวและส่วนรวม มีสุขภาพที่ดีทั้งทางกายและจิตใจ รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เป็นต้น
3. ชีวิตที่สงบสุข เช่น รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ๆ เป็นต้น
4. สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ เช่น เชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นต้น

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ 5 กลุ่มคือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ทั้งนี้โดยกำหนดให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน ให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชา ควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียน ระบุปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ผูกให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ให้มีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและปฏิบัติ และให้มีอัตราเวลาเรียนตลอดหลักสูตรประมาณ 6 ปี แต่ละปีไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ หรือ 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชม. ในระดับชั้น ป.1-ป.4 1,200 ชม. ในระดับชั้น ป.5-ป.6 ส่วนการวัดผลประเมินผลให้วัดผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและวัดผลเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยให้การวัดผลประเมินผลทั้งสองลักษณะนี้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน ยกเว้นการวัดผลปลายปีของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการระดับอำเภอ (กระทรวงศึกษาธิการ 2525:๑-๓)

หลักสูตรกลุ่มภาระงานและพื้นฐานอาชีพ

หลักสูตรประถมศึกษาฉบับพุทธศักราช 2521 ได้จัดเนื้อหาสาระให้ผู้เรียน เรียนเป็นกลุ่มประสบการณ์ และจัดส่วนที่เป็นภาระเตรียมการประกอบอาชีพไว้ในกลุ่มประสบการณ์หนึ่งที่เรียกว่า กลุ่มภาระงานและพื้นฐานอาชีพ โดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อฝึกให้ผู้เรียน ทำงานเป็นรักและเห็นคุณค่าของการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ซึ่งจะให้ผู้เรียนมีพื้นฐานที่จะประกอบอาชีพต่อไปภายหน้าจากจุดประสงค์ดังกล่าว จึงเป็นการให้การศึกษาทั่วไปที่มุ่งพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานเบื้องต้น ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ตลอดจนสร้างเสริมปลูกฝังนิสัย และค่านิยมในการทำงานมากกว่าจะเป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งพัฒนาทักษะ และความชำนาญเฉพาะอย่าง (กระทรวงศึกษาธิการ 2525:2)

หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรกลุ่มภาระงานและพื้นฐานอาชีพนั้น จัดทำขึ้นโดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ หรือแบบเปิดที่มุ่งให้มีลักษณะยืดหยุ่น สามารถนำไปปฏิบัติได้ ฉะนั้นในการจัดทำจึงมีหลักการดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ให้มีทั้งที่เป็นแบบที่คมทั้งประเทศจะต้องเรียนร่วมกัน และส่วนที่ท้องถิ่นจะนำไปดัดแปลงเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับภาวะและความต้องการของท้องถิ่นด้วย เช่น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จัดให้มีเนื้อหาสาระที่ต้องเรียน 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นเรื่องที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน อีกส่วนหนึ่งเป็นเรื่องที่ให้ผู้เรียนเลือก ที่เรียกว่างานเลือก ซึ่งผู้เรียนจะเลือกเรียนได้ตามความสนใจ และถนัด ทั้งนี้เพื่อเตรียมผู้เรียนไปสู่อาชีพภายหน้า ยิ่งกว่านั้นในส่วนที่เป็นงานเลือกและส่วนที่เป็นรายละเอียดของหลักสูตรท้องถิ่น คือ เขตการศึกษาทุกเขต ยังมีบทบาทในการพัฒนาให้เหมาะสมกับท้องถิ่นด้วย

2. จัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ให้ผู้เรียน เรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน เพื่อสนองหลักการของหลักสูตรที่มีลักษณะแบบเปิด และเบ็ดเสร็จ

3. จัดมวลประสบการณ์ให้สอดคล้องกับวิถีภาวะ และประสบการณ์ของผู้เรียนด้วย เหตุนี้ เนื้อหากิจกรรมบางเรื่องในหลักสูตรจึง

3.1 ให้เรียนเหมือนกันตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยให้มีความยากง่ายแตกต่างกัน

3.2 เริ่มเรียนในเวลาแตกต่างกันตามความพร้อมของผู้เรียน เช่น เรื่องการประกอบ ประุง จัด และถนอมอาหาร เริ่มให้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นต้นไป

จุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไว้ดังต่อไปนี้

1. ให้มีความรู้และความสามารถในการทำงานที่เป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต
2. ให้สามารถแสวงหาความรู้ ปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันได้
3. ให้มีความรับผิดชอบ ชยัน อุตุน ประหยัด ซื่อสัตย์ รู้จักหึ่งตนเอง มีวินัย รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
4. ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน และเห็นคุณค่าของผลงานที่ทำ
5. ให้มีหลักในการทำงาน ทั้งงานอิสระและงานที่ทำร่วมกับผู้อื่นอันเป็นผลทำให้เกิดความเจริญส่วนตนและส่วนรวม
6. ให้สามารถหญิงไว้ซึ่งเอกลักษณ์และชนบประเพณีที่คั่งงามของไทย (กระทรวงศึกษาธิการ 2525:297)

โครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

ในการจัดโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักการและจุดประสงค์ดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการ (2527:3-4) ได้จัดประสบการณ์ในการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ 3 ด้านดังนี้

1. ประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน ประสบการณ์ประเภทนี้เป็นประสบการณ์ที่ทุกคนควรมี เพราะเป็นประสบการณ์ของการทำงานในชีวิตประจำวัน เช่น การปักกวาด เชื้อดู การทำอาหาร การปลูกต้นไม้ เป็นต้น
2. ประสบการณ์พื้นฐานในการทำงาน คือ ประสบการณ์ที่เป็นความรู้ และทักษะพื้นฐานของกระบวนการในการทำงานช่าง เช่น การออกแบบ การใช้เครื่องมือต่างๆ การประกอบ การตกแต่ง เป็นต้น ประสบการณ์ดังกล่าวจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนทำงานเป็น กล่าวคือทำงานอย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นไปตามขั้นตอนตามลักษณะของงาน โรงเรียนจะต้องจัดประสบการณ์

โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนอย่างจริงจังให้เกิดทักษะและกระบวนการทำงานที่ถูกต้อง

3. ประสบการณ์ความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงาน เป็นความรู้ทักษะพื้นฐานทางวิชาการ ที่เกี่ยวกับการทำงาน ได้แก่ ความรู้ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมวิทยา ความรู้ในเรื่อง มารยาทเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรู้เกี่ยวกับการค้า ความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับ อาชีพ ซึ่งความรู้เหล่านี้จะไปช่วยเสริมและสนับสนุนประสบการณ์ทั้ง 2 ด้านให้ดียิ่งขึ้น โดยปกติ ความรู้เหล่านี้จะสอดแทรกในเนื้อหาสาระของแต่ละงานโดยการสอนไปพร้อมๆ กับการปฏิบัติงาน ไม่แยกสอนต่างหาก

ประสบการณ์ทั้ง 3 ด้านนี้ นอกจากจะช่วยส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการทำงานแล้ว ผู้เรียน ยังจะได้ฝึกฝนลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานพร้อมกันด้วย เช่น ความมีระเบียบ ประณีต อคตม ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ เป็นต้น โดยสอดแทรกไปพร้อมกับการทำงาน เช่น เกี่ยวกับการสอน ประสบการณ์ความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงาน (ศิริลักษณ์ ศรีภักดิ์ และคณะ 2526:142)

การจัดสัดส่วนประสบการณ์ในการทำงานให้กับผู้เรียนนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2527:4-25) ได้จัดให้มีความมากน้อยตามวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 3-4 และ 5-6

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เน้นหนักประสบการณ์ทั่วไปในการทำงานและประสบการณ์ พื้นฐานในการทำงาน โดยให้ประสบการณ์ทั่วไปมีสัดส่วนมากกว่าประสบการณ์พื้นฐาน เพราะวุฒิ ภาวะและประสาทต่างๆ ของผู้เรียนยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติงานที่ยุ่งยาก และสลับซับซ้อนได้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ผู้เรียนมีความพร้อมมากขึ้น เพราะมีวุฒิภาวะสูงขึ้นจึง เพิ่มประสบการณ์ความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงานเข้าไปด้วย

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เน้นประสบการณ์ที่เป็นความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงาน ยิ่งกว่านั้น ยังเน้นประสบการณ์พื้นฐานในการทำงาน เพื่อเตรียมผู้เรียนไปสู่อาชีพโดยจัดงาน เลือกไว้หลายแขนง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนความ สนใจ และตามความถนัดของผู้เรียน

สรุปได้ว่า หลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มีโครงสร้างประกอบด้วย ประสบการณ์ 3 ด้านคือ ประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน ประสบการณ์พื้นฐานในการทำงาน ตลอดจนประสบการณ์ และความรู้พื้นฐานที่สัมพันธ์กับงาน ซึ่งถือว่าเป็นประสบการณ์แกนกลาง สามารถที่จะคัดแปลงเพิ่ม

เติมให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น การจัดประสบการณ์ดังกล่าวควรจะประกอบด้วยภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติโดยจัดจากง่ายไปหายาก และมากขึ้นตามระดับชั้น และ วุฒิภาวะของผู้เรียน

รายละเอียดของเนื้อหากลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ

กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพประกอบด้วยงานที่สำคัญ 3 งานคือ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง (กระทรวงศึกษาธิการ 2527:6-8)

1. งานบ้าน เป็นงานที่ปลูกฝังนิสัยที่ดีในการทำงานภายในบ้าน ซึ่งนอกจากจะเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังเจตคติที่ดีซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการทำงานต่อไป สำหรับเนื้อหาสาระของงานบ้านที่ระบุไว้ในหลักสูตรของแต่ละช่วงชั้นนั้น จัดเรียงลำดับตามความยากง่ายโดยในชั้นต้นๆ ให้เรียนเรื่องง่ายก่อน และค่อยเพิ่มขึ้นตอนกระบวนการที่ซับซ้อนเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม และความสามารถสูงขึ้น ดังนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ให้เรียนเรื่องการจัดบ้าน บริเวณในบ้านที่เป็นการช่วยพ่อแม่ทำงาน ซึ่งได้แก่การขัดกวาด เช็ดถู จัดบ้าน จัดอาหาร ล้างจานชาม จัดเก็บและเลือกเสื้อผ้า ตลอดจนแต่งกายเองได้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ให้ฝึกทักษะและนิสัยเพิ่มเติมในเรื่องเดียวกัน แต่เพิ่มความยาก และเรียนเรื่องที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากขึ้น เช่น การตกแต่งบ้าน การประกอบปรุง และถนอมอาหาร มารยาทในการรับประทานอาหาร การดูแลรักษา ซ่อมแซมเครื่องแต่งกายด้วยมือ เป็นต้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายที่เด็กจะจบจากโรงเรียนไป นอกจากจะให้เรียนเนื้อหาสาระต่อเนื่องจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้ว ยังมีเรื่องให้เรียนเพิ่มขึ้นได้แก่ การเย็บ และการซ่อมแซมเครื่องแต่งกายด้วยจักรเย็บผ้า และการเลี้ยงเด็ก นอกจากนี้ยังมีงานเลือกที่ให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดอีกในส่วนที่เป็นงานเลือกนี้ แม้จะใช้ชื่อแขนงงานเหมือนกับงานที่ต้องเรียนต่อเนื่อง แต่เรื่องที่ให้เลือกเรียนจะลึกและเข้มข้นกว่า เช่น งานเลือกแขนงงานบ้านมี 3 กลุ่มงาน ได้แก่ งานอาหารและโภชนาการ เสื้อผ้า และการเลี้ยงเด็ก โดยเฉพาะงานอาหารและโภชนาการ มีเรื่องให้เลือกเรียนถึง 8 เรื่อง ได้แก่ อาหารสำหรับครอบครัว อาหารจานเดียว ฯลฯ เป็นต้น

2. งานเกษตร เป็นงานพื้นฐานที่ให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และปลูกฝังนิสัยในการเกษตรที่จะเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของผู้เรียน ทั้งเป็นการช่วยพัฒนาครอบครัวและท้องถิ่นของผู้เรียนด้วย

ในขั้นต้นๆ คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เนื้อหาสาระที่ให้เรียนจะเป็นเรื่องง่ายๆ ทั่วไป เช่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และพืชผักสวนครัว ซึ่งจะเรียนรู้ไปตั้งแต่การเตรียมดิน และเพาะเมล็ด

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ผู้เรียนมีความพร้อมมากขึ้น นอกจากจะเรียนเนื้อหาสาระต่อเนื่องจากขั้นต้นๆ แล้ว ยังให้เรียนเรื่องการเพาะปลูกพืชสวนครัว ไม้ผลอายุสั้น และพืชไร่ด้วย ในการเรียนรู้จะให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีเกี่ยวกับการเพาะปลูก การบำรุงรักษาพืช และฝึกทักษะให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้เครื่องมือการเกษตร และสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการในการเพาะปลูกพืชชนิดต่างๆ ดังกล่าวด้วย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เนื้อหาสาระที่ทุกคนต้องเรียนต่อเนื่องจะมีความซับซ้อนและขั้นตอนในการเพาะปลูกและบำรุงรักษามากขึ้น เรื่องที่ต้องเรียนเพิ่มขึ้นในขั้นนี้มี การปลูกพืชตามฤดูกาลและนอกฤดูกาล การปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน การใช้ปุ๋ยชนิดต่างๆ

ในส่วนที่เป็นงานเลือก แม้จะใช้ชื่อที่เป็นแขนงงานเดียวกับงานที่ต้องเรียนต่อเนื่อง แต่เรื่องที่ให้เรียนซึ่งมีถึง 13 กลุ่มงานนั้น มีรายละเอียดต่างกัน เป็นการเรียนลึกไปกว่าการเรียนงานเกษตรตามปกติ เช่น กลุ่มงานการทำสวนผัก ได้จัดเรื่องให้เลือกรับเรียนไว้หลายเรื่อง โดยรวมกลุ่มพืชที่มีการปลูกอย่างเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน ได้แก่ การปลูกโหระพา กระเพรา แมงลัก การปลูกบวบ มะระ ถั่วพู เป็นต้น

3. งานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นงานที่ให้ความรู้ ทักษะพื้นฐานในการใช้เครื่องมือและกระบวนการทำงานที่ถูกต้อง ตลอดจนลักษณะนิสัยในการทำงานต่างๆ แก่ผู้เรียน ทั้งที่เป็นงานริเริ่มสร้างสรรค์ และงานอนุรักษ์ของเดิมเพื่อรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

ในการจัดการเรียนการสอนจะมุ่งให้ผู้เรียนได้ประดิษฐ์งานต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ เช่น ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ให้ประดิษฐ์วัสดุและเศษวัสดุต่างๆ เป็นของเล่นของใช้ ของประดับและตกแต่งง่ายๆ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เด็กมีความพร้อมและความสามารถในการใช้มือมากขึ้น ก็ให้เรียนงานต่อเนื่องจากขั้นต้นๆ แต่มีกระบวนการมากขึ้น และให้เรียนงานसान งานใบของงานเย็บปัก และงานถักร้อยเพิ่ม

สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ก็เช่นเดียวกัน ต้องเรียนงานประดิษฐ์วัสดุ และเศษวัสดุเป็นของเล่น ของใช้ ของตกแต่ง และงานใบของต่อเนื่องและให้เรียนงานแกะสลัก งานจักตอกไม้เพิ่ม ส่วนงานเลือกนั้นแยกเป็น 2 แขนงงานคือ งานเลือกแขนงงานช่างประดิษฐ์ และแขนงงานช่าง

สำหรับแขนงงานช่างประดิษฐ์นั้น แบ่งเป็น 5 กลุ่มงานด้วยกันได้แก่ งานประดิษฐ์ของชำร่วย งานประดิษฐ์เศษวัสดุของเหลือใช้ในท้องถิ่น งานประดิษฐ์ไม้ไผ่ ฯลฯ ซึ่งแต่ละกลุ่มงานมีเรื่องให้เลือกรเรียนหลายเรื่อง เช่น งานประดิษฐ์ของชำร่วย มีเรื่องให้เลือกรเรียน 2 เรื่องคือ การประดิษฐ์ของชำร่วยเพื่อประดับตกแต่งและเพื่อใช้สอย เป็นต้น

ส่วนแขนงงานช่างนั้น แบ่งเป็น 16 กลุ่มงานด้วยกัน ได้แก่ งานเขียนแบบ งานไฟฟ้า งานวิทยุ ฯลฯ แต่ละกลุ่มงานก็จะมีเรื่องให้เลือกรเรียนเช่นกัน เช่น งานวิทยุมีเรื่องให้เลือกรเรียน 3 เรื่องคือ งานวิทยุแร่ งานเครื่องขยายเสียงทรานซิสเตอร์ และงานวิทยุทรานซิสเตอร์อย่างง่าย ๆ เป็นต้น

จึงพอสรุปได้ว่า ลักษณะเนื้อหาวิชาในกลุ่มการเรียนการสอนและพื้นฐานอาชีพประกอบด้วย งานพื้นฐานซึ่งเรียนติดต่อกันตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ประกอบด้วย งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ได้เพิ่มงานเลือกสำหรับให้นักเรียนได้เลือกรเรียนตามความสนใจและความถนัดด้วย

การจกกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2527:8-10) ได้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในคู่มือการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า การเตรียมผู้เรียนเพื่องานอาชีพนั้นจะต้องทำเป็นขั้นตอน เพราะผู้เรียนแต่ละระดับชั้นมีความแตกต่างกันทั้งในด้านวัย วุฒิภาวะ พื้นความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความสนใจ สำหรับระดับประถมศึกษา การสอนกลุ่มการเรียนและพื้นฐานอาชีพจะเน้นหนักไปทางด้านการปูพื้นฐาน คือ การสร้าง ความสนใจและความสำนึกในความสำคัญของงานอาชีพ รวมทั้งการสร้างนิสัยเจตคติที่ดีต่องานอาชีพด้วย ฉะนั้นในการจกกิจกรรมการเรียนการสอนต้องยึดแนวทางดังต่อไปนี้

1. อัตราเวลาเรียน หลักสูตรได้กำหนดอัตราเวลาเรียนไว้เป็นร้อยละ ชั่วโมง คาบ จากเวลาเรียนทั้งหมด 1,000 ชั่วโมงใน 1 ปีการศึกษา ดังนี้

ชั้น	ร้อยละ	ชั่วโมง/คาบ	เนื้อหาสาระ	หมายเหตุ
ป.1-2	10	100/300	งานบ้าน (100 คาบ) งานเกษตร (100 คาบ) งานประดิษฐ์และงานช่าง (100 คาบ)	
ป.3-4	20	200/600	งานบ้าน (200 คาบ) งานเกษตร (200 คาบ) งานประดิษฐ์และงานช่าง (200 คาบ)	
ป.5-6	30	300/900	พื้นฐาน งานบ้าน (200 คาบ) งานเกษตร (200 คาบ) งานประดิษฐ์และงานช่าง (200 คาบ) งานเลือก เลือกจากงานเลือกทั้ง 5 แขนงงาน (200 คาบ)	พื้นฐาน 200 ชั่วโมง หรือ 600 คาบ เลือก 200 ชั่วโมง หรือ 300 คาบ

2. การเลือกเรียนงานเลือกในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนกลุ่มท างานและพื้นฐานอาชีพ โดยเฉพาะงานเลือกเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด ในการเลือกเรียนงานเลือก ควรมีแนวปฏิบัติดังนี้

2.1 ควรมีคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนเป็นผู้ตัดสินใจเลือก คณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน ประกอบด้วย ครูผู้สอน ครูวิชาการโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียน ทำหน้าที่ประธานของคณะกรรมการดังกล่าว

การเลือกควรกระทำให้เสร็จก่อนโรงเรียนเปิดเรียนภาคต้น เพื่อเตรียม
ตัวครู วัสดุอุปกรณ์การสอน จัดทำตารางสอน และกำหนดการสอน เพื่อให้การเรียนการสอน
ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 คำนี้ถึงเรื่องต่อไปนี้ก่อนตัดสินใจเลือก

2.2.1 ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ความพร้อมของผู้สอน การ
สนับสนุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนและอุปกรณ์การสอน สภาพและความต้องการของท้องถิ่น
ทรัพยากรและแหล่งวิทยากร สถานประกอบอาชีพอิสระที่มีในท้องถิ่น

2.2.2 วิชาที่เรียนนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในท้องถิ่นของผู้เรียนมาก
น้อยเพียงใด

2.3 วิธีเลือก

2.3.1 สืบหาข้อมูลตามข้อ 2.2 ก่อน แล้วจึงตัดสินใจเลือกโดยคณะ
กรรมการตามข้อ 2.1

2.3.2 เลือกเนื้อหาสาระของงานเลือกใน 5 แขนงงาน มาสอนได้ทั้ง
ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน และ
โดยไม่เลือกสอนซ้ำเรื่องเดียวกัน การสอนต้องสอนให้จบเป็นเรื่องราว ไป ตามคาบเวลาที่กำหนด

2.3.3 เลือกเรื่องที่จะเรียนจากแขนงงานเดียว หรือหลายแขนงงานก็
ได้จำนวนเรื่องที่เลือกเมื่อรวมคาบเวลาแล้วต้องได้ 300 คาบ

2.4 รายงานให้เจ้าสังกัดทราบถึงแขนงงานและเรื่องที่เลือกเรียนเพื่อให้
สนับสนุนในเรื่องตัวครูผู้สอน และวัสดุอุปกรณ์ได้ตรงเป้าหมาย

3. หลักและแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎีและเน้นที่ขั้นตอน
กระบวนการทำงานเท่าๆ กับผลงาน หลักการดังกล่าวหมายความว่า ผู้สอนจะต้องจัดการเรียน
การสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริงๆ มากกว่าเรียนบนกระดานดำ ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะได้เกิด
การเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงานด้วยตัวเองแล้ว ยังเป็นการฝึกนิสัยที่ดีในการทำงาน
เช่น ความประณีต เรียบร้อย ประหยัด ทำงานได้สำเร็จ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เป็นต้น
การให้ผู้เรียนปฏิบัติงานในใจ ก็ตาม ผู้สอนจะต้องคอยสังเกตวิธีการทำงานของผู้เรียน ตลอดจน
ลักษณะนิสัยในการทำงานทุกขั้นตอน มิใช่ดูแต่ผลงานที่สำเร็จขั้นสุดท้ายเท่านั้น

สำหรับเทคนิคและวิธีสอนกลุ่มประสบการณ์นี้ คงใช้เหมือนกลุ่มประสบการณ์อื่นๆ เช่น วิธีสอนแบบบรรยาย การแบ่งกลุ่มศึกษาค้นคว้า อภิปราย ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีเทคนิคและวิธีสอนที่แตกต่างออกไป ได้แก่ วิธีสอนแบบสาธิต การใช้ใบงานประกอบการสอนภาคปฏิบัติ เป็นต้น

หลักในการจัดการเรียนการสอนพอสรุปได้ดังนี้

1. ต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับปัญหาและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน เพื่อจะทำให้หลักสูตรเกิดการยึดหยุ่นทันต่อความเปลี่ยนแปลง
2. ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนตามจังหวะและความถนัดของตนเอง เพื่อสำรวจและค้นพบความถนัดในการทำงาน
3. เน้นภาคปฏิบัติ แต่ไม่หลงลืมทฤษฎี เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับโลกของการทำงาน ให้รู้จักนำหลักการหรือวิธีการมาใช้ในการทำงาน
4. ให้ผู้เรียนได้เรียนตลอดทั้งกระบวนการ ตั้งแต่วางแผน ลงมือปฏิบัติ จนถึงขั้นนำไปใช้ ให้ผู้เรียนเห็นผลสำเร็จของงาน เห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียน ซึ่งจะช่วยฝึกทักษะ นิสัย และสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงาน
5. เน้นกระบวนการทำงานเท่าๆ กับผลงาน
6. ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ โดยการสอนหลักและวิธีการเรียนรู้ให้ดังนี้

- 6.1 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้และทำงานด้วยตัวเอง
- 6.2 ฝึกให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม
- 6.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เช่น ไม่สอนให้เลียนแบบ หรือทำตามผู้สอนอย่างเดียว ควรช่วยผู้เรียนคิดสร้างสรรค์งานใหม่ฯ ขึ้นเองด้วย เป็นต้น
- 6.4 ฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม

เนื่องจากจุดประสงค์สำคัญของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพเพื่อฝึกให้ผู้เรียนทำงานเป็น รักและเห็นคุณค่าของการทำงาน และให้มีพื้นฐานที่จะประกอบอาชีพต่อไป การจัดการเรียนการสอนจะบรรลุจุดมุ่งหมายเหล่านี้ได้ก็ต่อ เมื่อผู้สอนเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี และเน้นที่ขั้นตอนกระบวนการในการทำงานเท่าๆ กับผลงานด้วย ผู้สอนจะต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือทำจริงๆ มากกว่าเรียนบนกระดาษคำ เพื่อให้เขาเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตัวเอง

สำหรับแนวปฏิบัติเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ 2527:11-12)

1. ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ไม่จำเป็นต้องเป็นครูที่มีความรู้เฉพาะ
อย่าง แต่ควรเป็นผู้ที่มีความศรัทธาในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เห็นประโยชน์ของการเรียน
การสอนกลุ่มประสบการณ์นี้ มีใจรัก มีใจสู้ มีความสนใจที่จะสอน และศึกษาหาความรู้มาสอน
อยู่เสมอ อาจเป็นครูหรือผู้รู้ ผู้ชำนาญการในท้องถิ่นก็ได้ ถ้าโรงเรียนใดมีครูที่มีความรู้เฉพาะ
อย่าง และมีจำนวนหลายคน ก็จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ควรศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร ตลอด
จนแผนการสอนให้เข้าใจ เพื่อให้ทราบถึงเนื้อหาสาระและคาบเวลาที่ต้องใช้สอน วิธีการจัด
การเรียนการสอน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องใช้ รวมทั้งทดลองปฏิบัติงานที่ครูไม่มีประสบการณ์
มาก่อน เพื่อจะได้ดำเนินการสอนได้ถูกต้อง

3. ควรจัดสอนงานพื้นฐาน และงานเลือกให้สัมพันธ์กัน เช่น งานบ้าน เรียนเรื่อง
การตกแต่งบ้าน งานประดิษฐ์ และงานช่างก็ควรเรียนเรื่องการประดิษฐ์และตกแต่งบ้าน เป็นต้น
นอกจากนี้ควรจัดสอนให้สัมพันธ์สอดคล้องกับกลุ่มประสบการณ์อื่นด้วย ได้แก่ กลุ่มทักษะ (ภาษา
ไทย) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ฯลฯ

4. ควรจัดสอนงานเลือกภายหลังงานพื้นฐาน ในกรณีทำงานเลือกนั้นต้องใช้ความรู้
ต่อเนื่องจากงานพื้นฐาน แต่ก็ม้งานเลือกบางแขนงที่ไม่ต้องอาศัยความรู้จากงานพื้นฐาน ในกรณี
เช่นนี้อาจจัดสอนไปพร้อมๆ กับงานพื้นฐานก็ได้ เช่น งานเลือกแขนงงานอาชีพอื่นๆ เป็นต้น

5. ควรจัดทำกำหนดการสอนให้ครบทั้งงานพื้นฐานและงานเลือก และวางแผนจัด
ตารางสอนภาคปฏิบัติสลับกัน เพื่อให้ให้นักเรียนลงปฏิบัติงานไม่พร้อมกันจะช่วยแก้ปัญหา วัสดุ
อุปกรณ์และสถานที่ไม่เพียงพอได้

6. ควรจัดหาสื่อการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ วัสดุอุปกรณ์การสอนสำหรับครู และ
วัสดุ หรือสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของนักเรียนให้พร้อม ในเรื่องการเรียนการสอนนี้ควรเลือกวัสดุที่
มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ ถ้าจำเป็นต้องซื้อก็ควรเลือกชนิดที่ราคาไม่แพง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนทุกกลุ่ม
หรือทุกคนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงมากที่สุด

ในเรื่องการใช้สื่อการเรียนการสอนนี้ Gordon O. Wilker and Norman C. Pendered (อ้างใน กิตติยา คุวาระสวัสดิ์ 2529:39) ได้กล่าวว่า สื่อการสอนวิชาการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่นิยมใช้กันมีดังต่อไปนี้ การเยี่ยมชมสถานประกอบการ การสาธิตการใช้เครื่องมือใหม่ ๆ เครื่องบันทึกเสียงเป็นสื่อการสอนที่ใช้ประโยชน์ในด้านการทบทวนการฟังหรือบทเรียนประกอบภาพของจริงและของตัวอย่าง หรือถ้าครูไม่สามารถหาของจริงหรือของตัวอย่างได้ก็สามารถใช้หุ่นจำลองแทนได้ ซึ่งหุ่นจำลองบางชนิดเป็นการย่อส่วน บางชนิดเป็นการขยายส่วน แผนภูมิแสดงกระบวนการทำงาน เป็นรูปหรือแผนภูมิที่ขยายให้เห็นขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง เช่น แผนภูมิร้อยค้ายสำหรับการเย็บจักร แผนภูมิขั้นตอนในการทำบุห่มัก แผ่นป้ายต่างๆ ซึ่งครูกับนักเรียนสามารถช่วยกันทำขึ้นได้เพื่อให้สอดคล้องกับบทเรียน วัสดุได้เปล่าและวัสดุราคาถูก โทรทัศน์เพื่อการศึกษา โทรทัศน์วงจรปิด เทปโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฟิล์มสกริป สไลด์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ ภาพนิ่ง เครื่องฉายภาพทึบแสง

สรุปได้ว่าการใช้สื่อการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพนี้ ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตั้งแต่สื่อราคาแพงจนถึงสื่อที่ราคาถูก และสื่อที่นักเรียนและครูสามารถหาได้ในท้องถิ่น ตามความเหมาะสมของสภาพห้องที่และโรงเรียน

วิธีการสอนกลุ่มประสบการณ์นี้ สิริลักษณ์ ศรีภักดิ์ (2526:159-161) กล่าวว่า ใช้เหมือนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ เช่น วิธีการสอนแบบบรรยาย การแบ่งกลุ่มศึกษาค้นคว้า การแบ่งกลุ่มทำงาน การอภิปราย การทดลอง การศึกษาออกสถานที่ การปฏิบัติจริง ฯลฯ ซึ่งจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับงานและสถานการณ์ ในการสอนแผนหนึ่งอาจใช้วิธีสอนหลายวิธี หรือวิธีเดียวก็ได้

4. การวัดผลและประเมินผลกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เนื่องจากกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเป็นกลุ่มวิชาที่มีทั้งภาคปฏิบัติ และภาคทฤษฎี การวัดผลและประเมินผลจึงต้องครอบคลุมทั้งสองส่วน จึงต้องใช้วิธีการหลายวิธีคือ

4.1 การวัดผลประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบ เป็นการประเมินความรู้ความเข้าใจที่นักเรียนมีต่อการเรียนการสอน

4.2 การวัดผลและประเมินผลจากการสังเกตกระบวนการและลักษณะนิสัยในการทำงาน โดยครูจะต้องสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการสังเกต สิ่งที่สังเกตจะเกี่ยวข้องกับสมรรถภาพของผู้เรียนทางด้านคุณสมบัติและคุณธรรมในการทำงาน และสมรรถภาพทางด้าน

ความรู้ความเข้าใจอื่นๆ ซึ่งไม่สามารถวัดได้ในแบบทดสอบ

4.3 การวัดผลและประเมินผลจากผลงานซึ่งสามารถใช้ในการประเมินผลโดยการสังเกตได้เช่นกัน

4.4 การวัดผลและประเมินผลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ ในสมรรถภาพด้านต่างๆ สำหรับการแก้ไขในส่วนที่เด็กไม่รู้หรือเข้าใจผิด ซึ่งครูสามารถแก้ไขหรืออธิบายได้ทันที

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

การจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ใดก็ตามย่อมประสบกับปัญหาและอุปสรรคที่ควรได้รับการแก้ไขทั้งสิ้น โดยเฉพาะการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพที่มีหลักการ โครงสร้างและเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งวางรากฐานการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเลือกอาชีพที่เหมาะสมสำหรับเยาวชนไทยทุกคน ก็ต้องมีปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขเช่นกัน ทั้งที่ ประยงค์ จินดาวงศ์ (2528:535-564) ใ้กล่าวไว้ในเอกสารการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร

1. ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน ปัญหาที่พบเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนคือ ไม่เห็นความสำคัญและไม่ได้ให้การสนับสนุนการสอนกลุ่มประสบการณ์นี้ คิดว่าคนที่เรียนและสนใจในการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มักเป็นคนที่มีปัญญาไม่ค่อยดี เป็นคนที่ไม่สามารถเรียนความรู้พื้นฐานอื่นๆ ได้ ผู้บริหารบางคนมักจะอ้างว่า โรงเรียนขาดสื่อการเรียน นักเรียนไม่สนใจในการเรียน ครูไม่อยากสอน ผู้ปกครองไม่สนับสนุน เป็นต้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มักเป็นตัวการที่ทำให้เกิดปัญหา เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพต้องใช้ความอดทน ต้องมีทักษะเฉพาะงาน ต้องมีความเอาใจใส่ให้นักเรียนอย่างจริงจัง การจัดครูเข้าสอนมักเป็นปัญหาสำคัญที่โรงเรียนควรพิจารณา เช่น บุคลิกภาพที่เหมาะสม เจตคติที่ดีต่อกลุ่มประสบการณ์นี้ และการเสียสละปัญหาที่สำคัญที่พบคือ ครูยังใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ขาดความรู้และทักษะเฉพาะงาน ขาดเจตคติที่ดีต่อการสอน ขาดการวางแผนและการเตรียมการสอน

3. ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความพร้อมในกระบวนการทำงานและความรับผิดชอบ
ต่อการทำงานของนักเรียน

3.2 ปัญหาประสบการณ์พื้นฐานที่แตกต่างกันของนักเรียน นักเรียนแต่ละคนมี
ความพร้อมที่จะเรียนแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากประสบการณ์และพื้นฐานทางครอบครัว

3.3 ปัญหาเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของนักเรียน เนื่องจากนักเรียน
ประถมศึกษาในชนบทส่วนใหญ่มีมาจากครอบครัวที่ยากจน เป็นเหตุให้นักเรียนขาดสื่อการเรียน
ที่จำเป็นสำหรับภาคปฏิบัติอันเป็นเหตุทำให้ครูผู้สอนห่อถอย จึงเลือกสอนแต่ทฤษฎี มุ่งแต่สอน
ความรู้ความจำ ขาดการปฏิบัติ

3.4 ปัญหาเกี่ยวกับความสนใจและเจตคติของนักเรียน พบว่า นักเรียนยัง
ขาดเจตคติและความสนใจ อันเนื่องมาจากการขาดแรงจูงใจในการเรียน ครูต้องพยายามใช้
เทคนิควิธีสอน ใช้แรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก

4. ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครอง

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครองยากจน ขาดความรู้ ขาดเจตคติ และขาดความ
เข้าใจถึงหลักการ จุดหมายและวัตถุประสงค์สำคัญของหลักสูตรถือว่า การศึกษาเป็นหน้าที่ของ
โรงเรียนและครู ขาดการเอาใจใส่การศึกษาของบุตรหลาน ผู้ปกครองยากจนไม่สามารถหา
เงินมาซื้อวัสดุและเครื่องมือต่างๆ ตามความต้องการของบุตรหลานได้

4.2 ผู้ปกครองส่วนหนึ่งมีอาชีพรับราชการและเป็นลูกจ้างของรัฐบาล มักมุ่ง
หวังให้บุตรหลานของตนเรียนทางด้านวิชาชีพชั้นสูง เช่น มุ่งให้เรียนเกี่ยวกับกลุ่มทักษะ คือ
ภาษาไทย คณิตศาสตร์ เพื่อจะได้ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ วิศวกร อาจารย์ และข้าราชการใน
หน่วยงานต่างๆ จึงขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

1. ปัญหาในการใช้สื่อการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

1.1 สื่อการเรียนมีน้อยประเภท และมีจำนวนจำกัด เนื่องจากขาดการผลิต
ครูผลิตเองไม่เป็น ไม่มีเวลาในการผลิต มองไม่เห็นความสำคัญของการผลิตสื่อ

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับผู้ใช้สื่อ ครูผู้สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ครูวิชาการ
ผู้บริหารโรงเรียน มองไม่เห็นความสำคัญของการใช้สื่อ ขาดความรู้ความเข้าใจในการสร้าง

การผลิต อีกประการหนึ่ง ครูส่วนใหญ่ต้องสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ ทำให้เหน็ดเหนื่อย

1.3 เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์นี้ จึงไม่สนใจที่จัดหางบประมาณหรือใช้งบประมาณไปจัดซื้อวัสดุอย่างอื่น

1.4 ขาดแคลนแหล่งบริการสื่อเฉพาะกลุ่ม โรงเรียนควรจัดห้องสื่อการเรียนหรือจัดมุมสื่อการเรียนสำหรับกลุ่มต่างๆ ไว้

1.5 ปัญหาการกระจายสื่อการเรียนระหว่างโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในชนบทห่างไกล โรงเรียนในเมืองมักมีสื่อใช้อย่างอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่โรงเรียนในชนบทขาดแคลน เนื่องจากสภาพแวดล้อมและงบประมาณ

1.6 ปัญหาในค่านางบประมาณ เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศจำนวนมาก การจัดสรรงบประมาณมีความจำเป็นต้องเฉลี่ยใช้ให้เท่ากัน

1.7 ขาดการส่งเสริมการลงทุนผลิตสื่อกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพเพื่อการจำหน่าย ไม่ว่าหน่วยราชการหรือบริษัทผู้ผลิต ไม่แน่ใจเกี่ยวกับการตลาด เมื่อลงทุนไปแล้วอาจประสบกับภาวะการขาดทุน

2. ปัญหาทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

2.1 การจัดการเรียนการสอน ครูและผู้บริหารไม่ค่อยได้นำจุดหมายของหลักสูตรมาเป็นแนวทางในการสอน และการบริหารเท่าที่ควร เช่น การสอนกลุ่มประสบการณ์นี้มุ่งเน้นที่การปฏิบัติ แต่การสอนของครูส่วนใหญ่ยังเน้นการอ่านและท่องจำ

2.2 การจำกัดเวลาเรียนของกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ มักไม่เป็นไปตามอัตราเวลาเรียนที่หลักสูตรกำหนดให้ โดยกำหนดเวลาสอนน้อย

2.3 โรงเรียนมักได้รับแผนการสอนล่าช้า ส่วนใหญ่ได้รับหลังเปิดเรียนแล้ว จึงทำให้ไม่มีเวลาศึกษาแผนการสอนล่วงหน้า

2.4 บางโรงเรียนไม่มีแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ อ้างว่าไม่ได้รับแจก หรือบางโรงเรียนมีแผนการสอน แต่ไม่พอกับจำนวนครู

2.5 แผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพยังขาดรายละเอียดของเนื้อหาที่จำเป็น เนื่องจากแผนการสอนที่ทำจากส่วนกลางเป็นเพียงแผนการสอนต้นแบบ ซึ่งครูจะต้องไปจัดทำแผนการสอนย่อย

2.6 ครูขาดความรู้เกี่ยวกับวิธีสอน มักใช้วิธีเดียวหรือสองวิธีเท่านั้น เช่น วิธีอธิบายหรือบรรยาย และซักถามให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ได้ท้าทายความรู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียน

2.7 โรงเรียนขาดครู ขาดเอกสารสำหรับค้นคว้าเพิ่มเติม

2.8 สภาพท้องถิ่น ภูมิอากาศ และสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ภูมิประเทศแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำ

2.9 โรงเรียนไม่มีสถานที่สำหรับให้นักเรียนฝึกงานภาคปฏิบัติ เช่น งานอาหาร งานเสื้อผ้า งานเกษตร

2.10 ครูมักไม่ได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนให้แก่ นักเรียน การสั่งงานมักเป็นไปอย่างกระตั้นหัน ขาดการเตรียมการ ไม่ได้ดัดแปลงกิจกรรมการสอนและการใช้วัสดุให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในชุมชน

2.11 การสอนของครูส่วนใหญ่จะเน้นแต่ผลงานสำเร็จรูป (Product) ไม่ได้พิจารณากระบวนการทำงานเป็นขั้นตอน (Process)

2.12 ครูมักมองไม่เห็นความสำคัญของการเน้นกิจนิสัยของความมีระเบียบ การเก็บกวาดขยะ การทำความสะอาดพื้น การเก็บสื่อประเภทเครื่องมือต่างๆ ให้เป็นระเบียบ

2.13 โรงเรียนมักขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความสำคัญของการสอนกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพต่อผู้ปกครองและชุมชน ทำให้ผู้ปกครองและชุมชนไม่เห็นความสำคัญและทำให้ขาดการสนับสนุน

ปัญหาในการนิเทศและติดตามผล

1. ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศและติดตามผลการเรียนการสอน ผู้ที่ทำหน้าที่นี้เทศการศึกษาก็คือ ศึกษานิเทศก์ ทั้งศึกษานิเทศก์ระดับกรม ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ พอสรุปได้ดังนี้

1.1 ขาดศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้เฉพาะงานต่างๆ เช่น งานเกษตร งานบ้าน งานประดิษฐ์และงานช่าง

1.2 จำนวนศึกษานิเทศก์กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพไม่พอกับความต้องการ

1.3 ขาดงบประมาณและเครื่องมือในการนิเทศ เช่น คู่มือครูค้นคว้าหาความรู้ เทคโนโลยีประกอบการบรรยายและสาธิต

1.4 ขาดการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาบางคน เช่น มอบหมายงานธุรการต่างๆ ให้ทำ จึงทำให้ไม่มีเวลาพิเศษ

1.5 ขาดพาหนะที่จะออกไปทำกรนิเทศ โดยเฉพาะในชนบทที่ห่างไกล จึงทำให้การนิเทศไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด

1.6 ศึกษาพิเศษที่บางคนขาดค่านิยมและความมีใจรักในงานนิเทศกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ

2. ปัญหาของครูผู้สอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพกับการนิเทศการศึกษา

2.1 ความรู้ความสามารถของศึกษานิเทศก์ไม่ตรงกับงานที่นิเทศ การขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับงานแขนงต่างๆ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการไม่ยอมรับจากครู

2.2 ศึกษานิเทศก์ที่จะทำกรนิเทศไม่ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของครู ทั้งปัญหาในชีวิตประจำวัน ปัญหาการทำงาน ปัญหาเพื่อนร่วมงาน ปัญหาด้านบริการและสวัสดิการ แล้วดำเนินการแก้ปัญหานั้นๆ อันจะช่วยให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

2.3 ครูบางคนมีความคาดหวังในตัวศึกษานิเทศก์สูงมาก มักจะขอร้องให้ศึกษานิเทศก์ทำการสาธิตการสอน หรือสาธิตการประดิษฐ์สิ่งของอย่างกระตือรือร้น ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามคำขอร้องของครูได้ทันที อันเป็นสาเหตุทำให้เกิดข้อบกพร่องในการนิเทศ

2.4 ครูบางคนไม่ชอบรับการนิเทศการศึกษา เพราะเกรงว่าศึกษานิเทศก์จะไปจับผิดขณะทำการสอน ศึกษานิเทศก์ต้องวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกับโรงเรียน โดยแจ้งวัตถุประสงค์ในการไปนิเทศให้โรงเรียนทราบ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ นอกจากจะมีปัญหาในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ยังมีปัญหาในด้านการนิเทศและติดตามผลการเรียนการสอนในโรงเรียน อันเนื่องมาจากขาดศึกษานิเทศก์ที่มีทักษะเฉพาะงาน ขาดพาหนะและการยอมรับจากโรงเรียน ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือ ศึกษานิเทศก์บางคนขาดเจตคติ และค่านิยมที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน (กศ.พช.) กระทรวงศึกษาธิการ
(สปช.7/2529:1-2)

โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน (กศ.พช.) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นโครงการที่ดำเนินงานตามแผนพัฒนาชนบทยากจน ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2526-2529) ดำเนินงานในพื้นที่ชนบทยากจนใน 38 จังหวัด) โดยพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคนในหมู่บ้านในเขตบริการของโรงเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้ ในช่วงการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 นั้น ดำเนินการพัฒนาโรงเรียนในโครงการปีละ 300 โรงเรียน รวม 1,200 โรงเรียน และยังมีโรงเรียนอาสาสมัครเข้าร่วมปฏิบัติงานตามโครงการอีกจำนวน 978 โรงเรียน

จากการดำเนินงานโครงการ กศ.พช. ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ปรากฏผลว่า โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการสามารถจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคนในชนบทได้ผลดีตามนโยบายของรัฐบาล และกรอบนโยบายการพัฒนาชนบทของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้น คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) และคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงมีมติให้ขยายงานของโครงการ กศ.พช. ต่อไปในแผนพัฒนาฉบับที่ 6 (ปีงบประมาณ 2530-2534) โดยพยายามเพิ่มจำนวนโรงเรียนในโครงการออกไปทั่วประเทศ อย่างต่อเนื่องกันในทุกปี รวมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนได้ดำเนินการให้ก้าวหน้าต่อไป เพื่อเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนประถมศึกษาทั่วไปได้ โดยมุ่งพัฒนาและส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตบริการของโรงเรียน และสามารถให้บริการทางการศึกษา อาชีพ ศิลปวัฒนธรรม กีฬา พละนันทนาการและข่าวสารแก่นักเรียน และประชาชนในท้องถิ่นได้ โดยระดมทรัพยากรทั้งหลายในท้องถิ่นและรับความร่วมมือจากองค์กรที่เกี่ยวข้องช่วยสนับสนุนส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) กระทรวงศึกษา-
ธิการ (สปช.7/2527:6)

1. เพื่อจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาคนให้พึ่งตนเองได้ โดยหมักกำลัง
ส่วนราชการและองค์กรเอกชน ตามแนวทาง 8 ข้อคือ

1.1 ปรับปรุงการเรียนการสอน ให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการ
พัฒนาตนเองและสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

1.2 ส่งเสริมให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถดำเนินการสำรวจสภาพ
ปัจจุบัน ปัญหาความต้องการพัฒนาคนและทรัพยากรที่มี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของ
ชุมชนในโรงเรียนรับผิดชอบ

1.3 พัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ ความเข้าใจ ให้เกิดความตระหนัก
และยอมรับความจำเป็นในการพัฒนาชุมชน โดยการพึ่งตนเอง

1.4 คัดเลือกและพัฒนาผู้นำให้ได้ผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละ และมีคุณสมบัติ
ของนักพัฒนา เพื่อจะได้ช่วยพัฒนาคนในหมู่บ้านโดยการทำเป็นตัวอย่าง

1.5 ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ในด้าน
อาชีพที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

1.6 ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นแหล่งข่าวสาร เพื่อพัฒนาคุณภาพ
ชีวิตในชุมชน

1.7 ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาให้เป็นศูนย์กลาง ตลอดจนบริการด้าน
วิชาการและอาชีพเพื่อพัฒนาชนบท

1.8 ปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางส่งเสริมกีฬา นันทนาการ ศิลป
วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น

2. เพื่อเตรียมนักเรียนที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อ ให้มีความรู้ความสามารถในด้านกลุ่ม
การงานและพื้นฐานอาชีพที่เหมาะสมตามสภาพท้องถิ่นและครบวงจร

3. เพื่อระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาสนับสนุน

4. เพื่อติดตามผลและนำผลงานที่ดีเด่นของโรงเรียนในโครงการ กศ.พช. มาใช้
ประโยชน์ โดยเน้นกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพเป็นพิเศษ

5. เพื่อระดมความคิดและแนวทางในการพัฒนาชนบททุกรูปแบบมาใช้ในการพัฒนา
คนของแต่ละท้องถิ่น

การดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท (กศ.พช.) กระทรวง
ศึกษาธิการ (สพช.7/2529:13-14)

1. คณะครู กรรมการศึกษา และนักเรียนร่วมมือกันทำความเข้าใจ และแบ่งงาน
กันสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาคนในหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ รวมทั้ง
เตรียมระดมทรัพยากร ทั้งบุคลากร อาคารสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ให้
มากที่สุดตามวิธีการและแบบฟอร์มที่ได้มาจากการฝึกอบรมระดับจังหวัด อำเภอและโรงเรียน
แล้วนำข้อมูลมาจัดทำแผนงานโครงการ และกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อการจัดโรงเรียน
เป็นศูนย์กลางของชุมชน
2. จัดอบรมและสัมมนาผู้นำชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย ให้มีความรู้ความเข้าใจใน
โครงการ กศ.พช. และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตามความถนัดของ
แต่ละคน เพื่อช่วยโรงเรียนให้พึ่งตนเองได้ โดยมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ และ
ประสานงานกับผู้นำชุมชนที่กรมอื่น ๆ จัดไว้แล้วด้วย
3. ปรับปรุงบริเวณสถานที่และสนามของโรงเรียนให้เหมาะสมกับการเป็นศูนย์กลาง
ในการพัฒนาชนบท ตามข้อมูลที่สำรวจสภาพปัจจุบันได้มา เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา
และเข้ามาใช้บริการในโรงเรียนได้ตลอดปี โดยจัดทำสถิติผู้มาใช้บริการเอาไว้ด้วย
4. บริหารการใช้ทรัพยากร บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอน
วิชาชีพในชนบทได้คุ้มค่า โดยประชุมปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สำรวจได้ และ
เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในการพัฒนาชนบทมากที่สุด
5. ปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์
ในการพัฒนาตนเองและสังคม ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยศึกษาจาก
เอกสารที่ได้รับจากผลงานของโรงเรียนดีเด่น และจากการปรับปรุงของคณะครูในโรงเรียน
เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดทำขึ้นนั้นเกิดประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง และ
สังคม อันจะช่วยพัฒนาคนในหมู่บ้านให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
6. ให้บริการด้านการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในหมู่บ้านให้
สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาคนในท้องถิ่นตามที่สำรวจมาได้ โดย
ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนา ศาสนสถาน
สภาตำบล สปค. และผู้แทน 4 กระทรวงหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ
ระดับตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้านฝ่ายการศึกษาวัฒนธรรม

7. จัดบริการข่าวสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนพื้นที่เป้าหมาย โดยจัดให้มีตารางกำหนดเวลาบริการข่าวสารอย่างแน่นอน และจัดให้มีผู้รับผิดชอบประจำรายการต่างๆ ด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนทราบ ส่วนกิจกรรมที่ควรจะทำได้หลายอย่างเช่น

7.1 จัดตารางกำหนดเวลาใช้เครื่องขยายเสียง และถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียง เป็นระยะตามความเหมาะสม

7.2 จัดให้นักเรียนรายงานข่าวและเหตุการณ์สำคัญ และอ่านหนังสือคำ ทางเครื่องขยายเสียง โดยหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันรายงานให้ทั่วถึง

7.3 จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ของหมู่บ้าน และของผู้แทน 4 กระทรงหลัก โดยสม่ำเสมอ รวมทั้งข่าวสารของศาสนสถาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้าน

7.4 จัดให้มีบริการข่าวสารทางบ้านต่างๆ ด้วย เช่น ข่าวหนังสือพิมพ์ในกระดานคำ หนังสือพิมพ์เป็นแผ่นๆ ป้ายข่าวและเหตุการณ์สำคัญ

7.5 ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการบริการข่าวสารแก่ประชาชนในชุมชน

8. ให้บริการชุมชนในด้านนันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีในท้องถิ่นแก่ประชาชนตามโอกาสอันเหมาะสม และตรงกับความต้องการเช่น

8.1 จัดให้มีการฝึกอบรมเรื่องการเล่นกีฬา นันทนาการ ศิลปะด้านต่างๆ

8.2 จัดให้มีการบรรยายสาธิตด้านวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

9. ประสานงานและให้บริการเกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ ที่เข้าไปช่วยในการพัฒนาชุมชนตามขอบเขต อำนาจ หน้าที่ของโรงเรียน และกำหนดหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน

10. ประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำข้อบกพร่องมาประชุมปรึกษาและหาทางปรับปรุงแก้ไข

11. จัดสัมมนาประเมินผลเพื่อแลกเปลี่ยนผลงาน ข้อคิดเห็นและแนวทางดำเนินงานในปีต่อไป

12. นำผลจากการสัมมนาไปพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานในปีต่อไป

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 ค:32) ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนไว้ว่า หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรสอนคนไม่ได้สอนหนังสืออย่างเดียว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันจึงเน้นที่พฤติกรรมของเด็ก เน้นสังคม โครงการ กศ.พช. เป็นโครงการที่มีส่วนเข้ามาเสริมให้หลักสูตรสมบูรณ์ครบถ้วนและบรรลุตามวัตถุประสงค์ เพราะกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามโครงการนี้ขยายวิธีสอนจากห้องเรียนออกไปสู่บ้านและชุมชน แต่ไม่ใช่ให้ครูออกไปพัฒนาชุมชนตามที่บางคนเข้าใจกัน กิจกรรมที่โรงเรียนในโครงการนี้จัดขึ้นมุ่งที่การให้การศึกษาแก่เด็ก ให้เด็กได้นำความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตน โรงเรียนจึงต้องเน้นกิจกรรมการปฏิบัติจริงทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน

จากแนวความคิดดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนตามโครงการ กศ.พช. มุ่งให้เด็กได้นำความรู้จากโรงเรียนไปพัฒนาตนเอง พัฒนารอบครัว พัฒนาชุมชน นำหลักการและวิธีการต่างๆ ไปถ่ายทอดให้ผู้ปกครอง หรือนำไปฝึกปฏิบัติจริงที่บ้านนักเรียน เพื่อให้เป็นแนวทางและเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน หน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาจึงมุ่งที่เด็กไม่ได้มุ่งที่ผู้ใหญ่ แต่จะให้เด็กเป็นสื่อกลางถ่ายทอดไปยังชุมชน

โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) กับหลักสูตรกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ

โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน โดยยึดการจัดการเรียนรู้การสอน ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสำคัญ ทั้งได้นำหลักการและโครงสร้างของหลักสูตรมาเป็นหลักในการดำเนินงานด้วย ดังนั้น โครงการ กศ.พช. จึงเป็นโครงการที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้การสอนของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยเน้นการปฏิบัติจริงตามสภาพท้องถิ่นให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529:บทนำ) โดยเฉพาะหลักสูตรกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพที่มุ่งสร้างเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ ค่านิยม และนิสัยรักการทำงาน และเป็นพื้นฐานการประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีความขยัน อดทน

ประหยัด ชื่อสัตย์ พึ่งตนเอง มีวินัย มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนการสอนไปใช้เป็นพื้นฐานในการทำงานและการประกอบอาชีพ นักเรียนเมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปแล้ว มีความรู้พอที่จะประกอบอาชีพตามอัธยาศัย และสภาพท้องถิ่น เช่น อาชีพตัดผม ทำอิฐบล็อก ซ่อมรถจักรยาน ซ่อมเครื่องยนต์เล็ก เพาะเห็ดต่างๆ ทำหน่อไม้บับ หน่อไม้ขวก บัณฑิต บัณฑิตอ่อน หล่อเสาคอนกรีต หล่อกระดางซีเมนต์ ทอผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้า ทำปุ๋ยหมัก ขยายพันธุ์พืช ทำสวนผลไม้ต่างๆ เลี้ยงสัตว์ต่างๆ เช่น วัว หมู ไก่ และเป็ด เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529:41)

จะเห็นได้ว่าโครงการ กศ.พช. ได้นำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนการสอนในกลุ่มภาระงานและพื้นฐานอาชีพมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเน้นการปฏิบัติจริงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มภาระงานและพื้นฐานอาชีพ

ได้มีผู้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและหลักสูตรของกลุ่มภาระงานและพื้นฐานอาชีพไว้ในด้านต่างๆ ดังนี้

ในปี พ.ศ.2521 มลิวัดย์ สัมไพโร (2521:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ "การเปรียบเทียบความคาดหวังของครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มวิชาภาระงานและพื้นฐานอาชีพ" พบว่า

ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผล ครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ มีความเห็นตรงกันว่า จุดประสงค์ของหลักสูตร 2521 มีความชัดเจน เป็นประโยชน์ และตรงกับความสนใจของผู้เรียน นักเรียนสามารถทำได้ตามจุดมุ่งหมาย ครูสามารถสอน ติดตาม และวัดผลการเรียนได้

ในด้านความคิดรวบยอด และหลักการ ทั้งครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ มีความเห็นตรงกันว่า มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมาก รวมทั้งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน สามารถช่วยเสริมพัฒนาการทางการเรียนและทางสังคมของผู้เรียน ช่วยให้ครูสอนง่ายขึ้น แต่ก็ยังมีส่วนบกพร่องอยู่บ้าง

ในด้านเนื้อหาและกิจกรรมนั้น ครู ครูใหญ่ และศึกษานิเทศก์ มีความเห็นว่าเหมาะสม
ในด้านจำนวน ส่วนความจำเป็นสำหรับผู้เรียน ความสนใจ ความยากง่ายในการจัดกิจกรรม
และการนำไปใช้ในวิถีประจำวัน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากและปานกลาง

และในปี พ.ศ.2524 สักขนา สมเชื้อ (2524:98) ได้ศึกษาเรื่อง "ปัญหาการ
สอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในจังหวัดชลบุรี" พบว่า

1. ด้านครูผู้สอน ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนค่อนข้างน้อย มีวุฒิการศึกษา
ต่ำกว่าปริญญาตรี ได้ผ่านการอบรมตามแนวการสอน ตามแนวหลักสูตร พุทธศักราช 2521 แต่ไม่
มีความรู้มาใช้ได้บ่อย และครูส่วนมากสอนเพราะความจำเป็น
2. ด้านผู้บริหาร ครูส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องการนิเทศ คือ ศึกษานิเทศก์มานิเทศ
ติดตามผลและแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนให้ครูน้อยมาก
3. ด้านความรู้พื้นฐานของครูเกี่ยวกับงานทุกแขนงงาน และการประเมินผล ครูมี
ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ในด้านหลักสูตร ในปี พ.ศ.2526 วันเพ็ญ เกตุสกุล (2526:บทคัดย่อ) ได้ทำการ
ศึกษาเรื่อง "การวิเคราะห์แผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
และ 6 ของเขตการศึกษา 5" ได้พบว่า

1. แผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มี
ความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นอยู่ 3 แขนงงาน คือ แขนงงานบ้าน แขนง
งานเกษตร และแขนงงานอาชีพอื่น ๆ ส่วนแขนงงานเรื่องงานไม้ และแขนงงานช่างประดิษฐ์
ทุกเรื่องต้องปรับปรุง
2. ทุกแขนงงานสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง ยกเว้นแขนงงาน
ไฟฟ้า
3. ในเรื่องการปรับปรุงแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เพื่อให้สอดคล้อง
กับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น และสนองความต้องการของนักเรียน และผู้ปกครองให้มาก
ยิ่งขึ้น ควรเพิ่มรายการสอนพื้นฐานวิชาชีพต่างๆ อีกทุกแขนงงาน

ส่วน ข้อทิพย์ ธรรมรักษ์ (2528:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การนำเสนอโปรแกรมการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครูกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี" ได้พบว่า

สมรรถภาพการสอนที่ครูต้องการพัฒนาเรียงลำดับได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านความรู้และทักษะการสอนตามแผนการสอน งานประดิษฐ์ และงานช่าง

ลำดับที่ 2 ด้านความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร

ลำดับที่ 3 ด้านความรู้และทักษะ ตามแผนการสอนงานเกษตร

ในปีเดียวกันนี้ ข้อเพชร เส็งสมวงศ์ (2528:บทคัดย่อ) ก็ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการจัดการและการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในกลุ่มประสบการณ์พิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6" ได้พบว่า การจัดการและการใช้หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหามากในเรื่องความรู้และทักษะของครูในการสอนงานเลือกแขนงงานต่างๆ การขาดสื่อการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมในการฝึกงานของนักเรียน สื่อมีน้อยประเภทและมีจำนวนจำกัด ขาดแหล่งบริการสื่อการเรียนการสอน ขาดงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์ ครูขาดทักษะและความถนัดเฉพาะงาน การจัดบุคลากรเพื่อสอนงานเลือกหาวิทยากรที่จะสอนได้ทุกแขนงงาน การจัดนักเรียนไปทัศนศึกษาเพื่อเสริมความรู้ตามสถานประกอบการอาชีพของหน่วยงานเอกชน หรือหน่วยงานของรัฐบาล ขาดสถานประกอบการที่จะส่งนักเรียนไปฝึกงาน ขาดแหล่งวิทยากรเพื่อให้ครูได้ใช้ศึกษาค้นคว้าเตรียมการสอน และเกิดปัญหาเมื่อนักเรียนย้ายโรงเรียน

และในปี 2528 เช่นเดียวกัน พูนสิน ตระการจันทร์ (2528:71-72) ได้ศึกษาเรื่อง "การส่งเสริมการเรียนการสอนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพของผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดอุบลราชธานี" ได้พบว่า การส่งเสริมการเรียนของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มี 4 ด้านคือ การจัดหาสื่อการเรียนกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ การชักจูงให้สนใจและเห็นความสำคัญของกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ การติดตามผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องที่ผู้ปกครองส่งเสริมในระดับมากคือ ยินดี

ให้เด็กช่วยทำงานต่างๆ การแนะนำชี้แจงให้เด็กเห็นประโยชน์และคุณค่าของการทำงาน การดูแลเอาใจใส่ขณะที่เด็กทำงาน การเปิดโอกาสให้เด็กทำงานโดยอิสระ การไม่รบกวนหรือให้เด็กทำงานอย่างอื่นในขณะที่เด็กกำลังทำงานกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพอยู่ และการใช้เวลาเด็กทำงานต่างๆ อย่างเพียงพอ

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า งานวิจัยดังกล่าวได้ศึกษาเกี่ยวกับ การติดตามผลการเรียนการสอน การพัฒนาสมรรถภาพการเรียนการสอนของครู การสำรวจปัญหาความคิดเห็นและความพร้อมของครู ผู้บริหาร รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้ก็ได้ชี้ให้เห็นปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการนำหลักสูตรไปใช้ ที่เป็นปัญหาสำคัญคือ การขาดความรู้พื้นฐาน ขาดความถนัดเกี่ยวกับงานต่างๆ ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ ขาดสถานที่สำหรับใช้ในการฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการ กศ.พช.

สุรางค์ ชูสิงห์ (2529:95-113) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "การศึกษาทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้นำท้องถิ่นต่อบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในการพัฒนาชนบท ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทภาคจน จังหวัดนครสวรรค์" ได้พบว่า บทบาทในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ กศ.พช. ที่ปฏิบัติมากคือ ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านสาธารณสุข และมีความต้องการให้โรงเรียนประถมศึกษามีบทบาทในการพัฒนาชนบททุกด้านในระดับมาก การเปรียบเทียบทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้นำท้องถิ่น ที่มีต่อการพัฒนาชนบทของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ กศ.พช. ทั้ง 3 กลุ่มมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ทั้งในบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ปัญหาที่พบมากในการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการ กศ.พช. คือ ด้านงบประมาณ การวางแผนการแก้ปัญหายังไม่ครอบคลุมความต้องการของท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ กับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529:บทคัดย่อ) ได้ประเมินผลโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทภาคจน (กศ.พช.) ปีงบประมาณ 2526-2527 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น และผลผลิต ระหว่างก่อนและหลังเริ่มโครงการ กศ.พช. พบว่า โดยภาพรวมและแต่ละด้าน หลังเริ่มโครงการดีกว่าก่อนเริ่มโครงการ ผลการศึกษาสภาพการณ์หลังเริ่มโครงการ กศ.พช.

พบว่าในค้ำสภาพแวดล้อมโดยภาพรวมและแต่ละค้ำอยู่ในระดับดี ยกเว้นสภาพแวดล้อมค้ำภูมิ-
ศาสตร์ และสภาพเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ค้ำแม้จ้จยเบ้องค้ำ โดยภาพรวมมีในระดับ
ปานกลาง ค้ำกระบวนการโดยภาพรวม และแต่ละค้ำอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นค้ำ
กิจกรรมของโรงเรียนที่อยู่ในระดับดี ค้ำผลผลิตโดยภาพรวมการปฏิบัติงานตามโครงการ บรรลุ
วัตถุประสงค์ในระดัปานกลาง ยกเว้นค้ำการปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นแหล่งข่าวสารและให้
เป็นศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับดี และโดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนและครู
ผู้สนับสนุน ผู้นำท้องถิ่น และประชาชน มีความรู้ความค้ำเห็นเกี่ยวกับโครงการ กศ.พช. และ
เห็นว่าโครงการนี้บรรลุเป้าหมายเป็นอย่างดี รวมทั้งมีเจตค้ำที่ค้ำต่อโครงการค้ำ

บุญเหลือ บุญผามาลา (2531:118-147) ได้ศึกษาเรื่อง "การศึกษาปัญหาและความ
ต้องการของครู เกี่ยวกับการค้ำเนินงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทยากจน
(กศ.พช.) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุครธานี" ได้พบ
ว่า (1) ครูมีปัญหาการค้ำเนินงานโครงการ กศ.พช. ในโรงเรียนประถมศึกษา ระดัปานกลาง
12 ค้ำคือ 1 ปัญหาการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา 2 ปัญหาค้ำด้านการสมมนาอบรมผู้นำชุมชน
3 ปัญหาการปรับปรุงบริเวณสถานที่ของโรงเรียน 4 ปัญหาค้ำด้านการบริหารการใช้ทรัพยากร
5 ปัญหาการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน 6 ปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
7 ปัญหาการจัดศูนย์บริการข่าวสาร 8 ปัญหาการบริการชุมชน 9 ปัญหาการประสานงานกับ
หน่วยงานต่าง ๆ 10 ปัญหาการประเมินผลการค้ำเนินงาน 11 ปัญหาการสมมนาประเมินผล
12 ปัญหาการนำผลการสมมนาไปปรับปรุงการค้ำเนินงาน (2) ครูมีความต้องการเกี่ยวกับการ
ค้ำเนินงานโครงการ กศ.พช. ในโรงเรียนประถมศึกษา ระดัมากทั้ง 12 ค้ำ (3) ครูที่มี
หน้าค้ำต่างกัน มีปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการค้ำเนินงานโครงการ กศ.พช. ในโรงเรียน
ประถมศึกษาทั้ง 12 ค้ำ ไม่แตกต่าง

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างค้ำ ให้เห็นถึงบทบาทในการพัฒนาชนบทของโรงเรียน ซึ่ง
โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ กศ.พช. มีบทบาทในค้ำสังคมและวัฒนธรรม และค้ำ
สาธารณสุข ครูยังมีปัญหาเกี่ยวกับการค้ำเนินงานของโรงเรียนในโครงการ กศ.พช. และการ
ประเมินผลโครงการ กศ.พช. อยู่ในระดับดีและปานกลาง